

Opbrengstgericht werken in de groene vakken

Een krik voor *betere leerprestaties*

“Door opbrengstgericht te werken krijgt Groen Proeven een duidelijkere plek. Het is niet meer iets wat die ene docent toevallig doet.” Praktijkdocenten ondervinden de reikwijdte van het systematisch werken aan de verbetering van leerprestaties van hun leerlingen.

De delegaties van vijf vmbo-locaties van AOC Terra krijgen de complimenten van Wilma Bredewold. Sinds de introductiedag in oktober 2013 van de pilot Groen Proeven – Opbrengst Gericht Werken (GP-OGW) hebben de teams hun thuiswerkopdrachten serieus aangepakt en op tijd ingeleverd, zegt de projectleider van de pilot. De teams hebben een locatiecontract gemaakt, ‘de loep’ ingevuld en een begin gemaakt met het invullen van ‘de rekenmachine’. Vandaag zullen ze verder onderzoeken wat ze met deze en andere gereedschappen uit ‘de GP-OGW gereedschapskist’ kunnen om de leerprestaties van hun leerlingen te verbeteren. Want dat is wat opbrengstgericht werken is: systematisch en doelgericht werken aan het maximaliseren van de onderwijsprestaties van de leerlingen. Tot nu toe kregen vooral de avo-vakken met opbrengstgericht werken te maken, deze pilot wil de OGW-systematiek bij de praktijkvakken brengen. De pilot bouwt voort op Groen Proeven. Scholen die afgelopen jaren met Groen Proeven zijn begonnen, zetten in deze pilot een stap verder.

De haakse hoek

De eerste vraag die de teams krijgen voorgelegd luidt: wat hebben jullie in juni 2014 aan het eind van de pilot bereikt en welke stappen moet

je nog nemen om dat te bereiken? De drie teamleden uit Eelde hebben de loep ingevuld en daardoor ontdekt dat leerlingen tijdens de pvb moeite hebben met competenties als plannen en organiseren, die ook binnen het Centraal

De 3x3 meetlat komt vol te liggen met werkvormen die onder alle pilotscholen worden gedeeld

Schriftelijk Praktijkexamen (CSPE) belangrijk zijn, en om de onderdelen die ze in de verschillende vakken leren weer bij elkaar te brengen. En ze bemerkten dat er in hun landbouwbrede onderwijsprogramma meer aandacht moet zijn voor samenwerken. Het team uit Eelde begrijpt dat het die manco's niet met zijn drieën op kunnen lossen. Hun doel voor juni is dat alle collega's het zelfde inzicht hebben als zij. Concreet betekent dit dat die collega's zicht hebben op de inhoud van het CSPE en dat ze door analyse van de Groen Proeven-pvb zicht hebben op de manco's bij de leerlingen. Daarna moet de stap gemaakt worden om de lesinhoud aan te passen en af te stemmen naar aanleiding van de ontdekte manco's. Ook andere teams bespeuren hiaten en zien de noodzaak om andere collega's te betrekken, ook de avo-docenten die leerlingen leren een kostprijs te berekenen of de stelling van Pythagoras te gebruiken, ook buiten bij het uitzetten van een haakse hoek.

De loep

Na de koffie is het tijd voor 'de loep'. Met de loep krijgen teams zicht op de informatie die een Groen Proeven-pvb kan bieden. Bijvoorbeeld over de kwaliteit van de voorbereiding van de leerlingen op de proeve en over de mate

Voor links en downloads (onder andere naar de gereedheidskist) kijk op groenonderwijs.nl

waarin de leerlingen het gewenste competente gedrag laten zien tijdens de proeve. De Terra-teams geven aan dat het lastig was om de loep in te vullen, vooral omdat het alweer een half jaar geleden was dat de pvb was afgenomen. Maar ze geven ook aan dat ze bewuster worden van waar ze op moeten letten bij de voorbereiding van de proeve: "Je ziet al direct waar je tekort schiet." In Meppel viel het de docenten op dat sommige bb-leerlingen beter samenwerkten dan de kb-leerlingen, dus eigenlijk beter scoorden op het laten zien van competent gedrag. "Ga je met dat inzicht iets doen in de lessen?" vraagt Judith Gulikers, medeprojectleider van de pilot. "Hoe zorg je ervoor dat ook de kb-leerlingen weten wat er van ze verwacht wordt?" Haar tip: gebruik de rubrics die op de website van Groen Proeven staan om de ontwikkeling van competenties met de leerlingen te bespreken.

De rekenmachine

Onderdeel van de loep is de rekenmachine. Ingevuld is dat een tabel met veel vijven, zessen en zevens, maar ook tweeën en negens. In de rekenmachine vullen de docenten de scores van de leerlingen in tijdens de pvb uitgesplitst naar de vier competenties behorende bij een Groen Proeven-pvb en naar de voorbereiding, het resultaat en de reflectie van de leerling op de proeve. De docenten geven aan wat ze met de tool kunnen: "Het gaf ons én de leerlingen meer inzicht" en "Je kunt je beoordeling beter verantwoorden" en "Je kunt er de groei van de leerlingen mee laten zien. Belangrijk." De loep en de rekenmachine zijn dus analyse-instrumenten. De vraag is nu, zegt Gulikers: wat voor consequenties kun je eraan verbinden, voor de leerlingen, de klas, de docent en het team en welke acties kun je daaraan koppelen? Om die vragen te beantwoorden vullen de teams in 'de schroevendraaier' per niveau en per vraag in welke actie ze willen gaan ondernemen.

De schroevendraaier

De teams in Meppel, Wolvega en Winsum geven in de schroevendraaier aan dat ze aan de slag willen met het meer bewust werken aan competenties en dat ook zichtbaar maken. Niet alleen voor de leerlingen maar ook voor alle docenten. "Is het een idee om in bepaalde

Judith Gulikers (l) en het team uit Winsum bedenken werkvormen die helpen om de leerlingen beter te laten presteren

periodes bepaalde competenties centraal te stellen?” oppert een docent. Bredewold wijst ze op de posters die daarvoor ontwikkeld zijn en die de docenten in de klas kunnen hangen. Eelde wil werken aan een warme overdracht van gegevens. Ze willen de rekenmachine doorgeven aan de docenten die de leerlingen na de proeve krijgen. En Emmen wil in maart eerst maar eens de proeve af gaan nemen en zien wat dat oplevert, ook wat betreft de organisatie. De teams vinden het moeilijk om voor alle vijf de niveaus – klas, leerlingen, docent, vakinhoud en vakgroep – acties in te vullen. “We zijn dat niet gewend,” vertrouwt een docent me tijdens de pauze toe.

De meetlat

Na de pauze komt er nog een gereedschap uit de kist: de 3x3 meetlat. Die gaat over de drie kernvragen van de drie spelers in de klas. De drie kernvragen luiden: waar ga je naar toe, waar ben je nu en hoe ga je dat gat overbruggen? De drie spelers – docent, leerling en medeleerling – hebben elk een rol in het beantwoorden van die drie vragen. Aan de locatieteams de opdracht om bij elke vraag en elke speler een werkvorm te bedenken. Die werkvormen schrijven ze op gele plakbriefjes en die plakken ze op een groot schema. Zo verzamelen Bredewold en Gulikers bij alle pilotscholen de werkvormen en delen die vervolgens weer onder alle deelnemers. Tot slot is er ruimte voor eigen invulling door de teams. Bredewold legt nog eens uit wat ook alweer de stappen zijn die je doorloopt bij opbrengst gericht werken. Ook hiervoor hebben Bredewold en Gulikers een hulpmiddel gemaakt: de vertaling van de negen OGW-stappen naar de praktijkvakken. Het team uit Winsum kiest ervoor om die stappen in te vullen. In het uurtje dat nog rest, lukt het ze om drie van de negen stappen inhoud te geven: een visie formuleren, daaruit doelen vaststellen en aangeven wat dat betekent voor de inrichting van het onderwijs.

Nog één ding

De dag wordt afgesloten met de vraag: waar gaan we de komende periode binnen het team aan werken. De teamleider uit Winsum signaleert dat een hele klas onvoldoende scoort op

Het team uit Emmen wil de 18 competenties, op groot formaat in beeld gebracht, in de klas hangen

Het team uit Meppel bedenkt een werkvorm om de kb-leerlingen te laten ontdekken wat er van ze wordt verwacht op het punt van samenwerking

een bepaalde toets, en dat al een paar jaar achter elkaar. Het lijkt haar zinvol als die docent de loop of de 3x3 meetlat invult. “De resultaten moeten we gebruiken om het onderwijs te verbeteren.”

Dat is precies de bedoeling van opbrengstgericht werken. De aanwezige Terra-docenten en teamleiders hebben nu geleerd om met de gereedschappen te werken en gezien wat dat op kan leveren. Ze willen nog één ding: aan de slag en dan met hun collega's erbij. ■